

Prof. MUDr. Pravoslav Stránský, CSc. – jubileum

*26. 5. 1940 v Rakovníku, zaměřením lékařský biofyzik a biostatistik, působí na LF HK od r. 1963 na katedře (nyní ústavu) lékařské biofyziky, v r. 1990 se stal jejím vedoucím a v roce 1991 také děkanem Lékařské fakulty v Hradci Králové. Od roku 1993 byl zvolen do AS LF a AS UK. Na Lékařské fakultě po dobu šesti let byl předsedou senátu, v senátu univerzitním působil jako předseda tři a půl roku. V r. 1997 byl zvolen jako zástupce UK do Rady vysokých škol a jejím sněmem pak vybrán jako člen Výboru Fondu rozvoje VŠ. Předsednictvo RVŠ ho zvolilo v r. 2000 předsedou Výboru. V letech 1978–1981 pracoval jako docent Lékařské biofyziky a biostatistiky na lékařské fakultě kuvajtské university. Byl členem výboru sekce lékařské kybernetiky při internistické společnosti ČLS, členem hlavní problémové komise MZ Lékařská kybernetika, členem Hlavního výboru Československé kybernetické společnosti, tajemníkem a předsedou její místní pobočky. Byl též členem Komise pro výpočetní techniku UK, vědeckých rad UK, MZd, 1. LF, LF HK, FaF, VLA JEP a Jihočeské univerzity.

SCAN se rozhodl při příležitosti osmdesátin jednoho z mimořádných učitelů Lékařské fakulty v Hradci Králové prof. MUDr. Pravoslava Stránského, CSc. uspořádat soubor gratulačních vzpomínek, do kterého mám přispět. Pokud bych se vrátil do času podzimu 1966, tj. před zkouškou z fyziky v prvním semestru studia našeho ročníku, pak tehdejší odborný asistent Stránský pro nás reprezentoval poměrně neoblíbený předmět. Jedná se o první vysokoškolskou zkoušku v rámci medicíny, která i pro mě, byť relativně úspěšného maturanta z fyziky, byla dost velkým životním stresem a myslím, že je tak tomu dodnes. Slávek Stránský vždy nastavoval vysokou latku a budil v nás trochu hrůzu.

Ovšem pohledy na lidi se mohou proměňovat a můj postoj k současnému oslavenci se změnil opravdu diametrálně. Jsme s prof. Stránským od sebe věkově 8 let (dnes již v můj prospěch), takže jednoduchým odečtením šesti let studia medicíny, které on také musel absolvovat, jednoduše zjistíte, že jsem měl tehdy před sebou váženou a obávanou osobu, která byla sotva 2–3 roky po promoci. Ve věku 18 let je osmiletý odstup hodně, a tak jsem po zkoušce z lékařské fyziky prof. Stránskému uctivě naslouchal a nechal se přemluvit, abych na Ústavu biofyziky (už si přesně nevzpomenu, jak se různě přejmenovával) nastoupil jako volontér a později jako pomocná vědecká síla. Nakonec jsem tam strávil zbývajících pět let studia medicíny, pod jeho vedením v přesvědčení, že se stanu také lékařským fyzikem. To mi sice tehdejší soudruzi kvůli dědečkům nakonec zatrhlí z obav špatného působení na mladou generaci, takže si mě převzal jeden z tehdejších silných mužů a zachránců politických desperátů doc. Steinhart, který budil zdání, že bude řádným dohlížitelem nad podobnými živly, což bohatě splnil pomocí širokého politického deštníku, pod kterým se dalo pracovat a využívat skvělého odborného zázemí.

Tak se ze mne stal rentgenolog, tj. odborník v oboru,

kteří má na rozdíl od většiny klinických disciplín k fyzice velmi blízko, a proto jsem mohl na svoji výchovu skvělým mentorem a postupně se rodícím dobrým přítelem Stránským s vděkem vzpomínat. Mnohokrát jsme se profesně protínali, ať to bylo zájmově při sledování výpočetní techniky, kterou se Ústav biofyziky od začátku zabýval (jeden z prvních počítačů ve zdravotnictví byl již v 60. letech na biofyzice v HK, měl velikost velkého obýváku, dřevěné pásky a výkon současné malé kalkulačky, ale uměli jsme na něm programovat), nebo při řešení technologických a fyzikálních problémů při zavádění ultrazvukového vyšetřování a později CT. Hráli jsme spolu dokonce párkrát tenis, i když

jsem se mu jako věčný začátečník nemohl vyrovnat. Měl pověst borce z mládí, který porážel svého spolužáka Františka Pálu staršího, tehdy již mága našeho tenisového světa. Oba jsme také prošli dlouhodobou prací v Kuvajtu, sice mimoběžně, ale byli jsme schopni si o zkušenostech vždy dobře povídat. Stejně tak i po listopadové revoluci, kdy jsme ožili novou dobou a prošli různými akademickými funkcemi (on i děkanskou zkušeností), a mnohokrát jsme diskutovali o věcech, které tehdy vysoké školy a fakulty posouvaly kupředu.

Začal jsem oslavenci psát gratulaci poněkud obšírně a se vzpomínáním na začátek svého studia, protože od té doby mám prof. Stránského zařazeného mezi svými velkými životními učiteli. Chtěl jsem ji napsat trochu odlehčeně, tak snad alespoň nakonec. Standardním studentským zážitkem. Něco jsem pro jubilanta jako už pokročilý student připravoval a svoji energii rovnoměrně dělil na tuto práci a přípravu na státnici z interny. Když se blížila zkouška, oba jsme myslím trochu zpytovali svědomí, jak to dopadne. Naštěstí dobře. Když jsem potom odpoledne zamířil na ústav, tak se tam v té době zrovna něco vážného řešilo a spolu s tím i něco jiného (skoro by se chtělo dodat jako obvykle) slavilo. Referoval

jsem o výsledku, byl pochválen a poté pan šéf celé sešlosti oznámil: „To je dobře, už to chladím,“ a odběhl. Další detaily zbytku dne si již nepamatuji, ale myslím, že to bylo suché Martini, alespoň to první, pro které šel.

Dnes po těch dlouhých letech bych tentokrát naopak já chtěl na oplátku popřát tehdejšímu gratulantovi další úspěchy a mnoho zdraví a pohody, a poděkovat za dávnou společnou práci během úžasné kaskády událostí, které slibovaly skvělou budoucnost a v době zmíněné epizody v nás stále ještě doznávaly.

A k tomu dodávám krátké PS: kdyby se někdo z ctěných čtenářů rozhodl na ústav za prof. Stránským ještě zaběhnout s dodatečnou gratulací, může příslušnou partii tohoto vyprávění brát jako náznak, čím ani dnes Pravoslava Stránského určitě neurazí.

Leoš Heger

Pokud by existoval v lékařské biofyzice pojem „Sín slávy“, pak by tam pan profesor Stránský už dávno patřil. Jeho hluboké znalosti a přímočarý způsob vyjadřování z něj vytvořily osobnost v nejlepším slova smyslu. Nebyli to jen studenti, kteří znatelně bledli při kladné odpovědi na otázku: „Ke komu jdeš, ke Steradiánovi?“ – což byla známá přezdívka pana profesora – ale byl jsem to i já, kdo bledl, když jsem mu předkládal svoji přednášku ke korektuře. Přijít k panu profesorovi na přednášku s pětiminutovým zpožděním – to by vlastně byla sebevražda. Být na ni nepřipravený? To už vůbec. Náročnost a současně požadavek na čistotu českého jazyka, to vše vytvářelo z osoby prof. Stránského nezaměnitelného zástupce Lékařské fakulty v Hradci Králové, v jehož stínu si dodnes považují za obrovskou čest alespoň trochu pobývat. A to pomínu drobný fakt, že jednou dobře mířenou větou mně vlastně kdysi změnil životní zaměření s důrazem na odbornost. Takže Slávku, děkuji a přeji Ti to, co je pro všechny z nás důležité – zdraví a spokojenost.

Karel Volenec

Jsem upřímně rád, že se mohu zařadit mezi ty, které prof. Stránský desítky let výrazně ovlivňuje jak v profesním, tak i osobním životě. Nelze zapomenout, jak se v době mých pedagogických začátků jako odborného asistenta na VLVDU JEP v Hradci Králové (později VLA JEP) staral o můj odborný i pedagogický růst. Z jeho nekompromisního přístupu ke zvládnutí úkolů v nových oblastech s novou výpočetní technikou těžím do současné doby. Díky tomu jsem zvládl databázový systém REDAP, který pracovníčně používám dodnes, začal jsem se zajímat o využití výpočetní techniky od stolního počítače IQ 151 až po současné moderní PC.

Stejnou péči věnoval i mým kolegům Pepovi (doc. Hanuš) a Karlovi (doc. Volenec), se kterými jsem společně začínal na LF HK. Všichni tři jsme si vážili toho, že na konferencích lékařské biofyziky vždy seděl s námi u stolu a seznamoval nás se svými kolegy – biofyziky z ostatních lékařských fakult, kteří si postupně k němu přisedávali, aby si s ním pohovořili. Pro nás to bylo nesmírně přínosné. Osobně se snažím takto přistupovat ke svým současným mladším kolegům.

Musím připomenout ještě jednu důležitou vlastnost pana profesora Stránského. Jeho klid a rozvahu v kritických okamžicích. V paměti mi zůstala vzpomínka na situaci při zpra-

cování přijímacích pohovorů na LF HK. Na začátku devadesátých let celkové zpracování přijímacích pohovorů zajišťovala katedra biofyziky. Po celodenním vyčerpávajícím úsilí mnoha kolegů, kteří vyhodnocovali testy, prováděli ústní pohovory, zapisovali dílčí hodnocení do PC, následovalo vcelku složité zpracování, kdy se jednotlivým předmětům přidělovaly matematicky vypočtené váhy podle celkové obtížnosti. Téměř před dokončením (cca ve 23:00 hod.), kdy byly již vytištěny výsledkové sjetiny, jsem objevil chybu v dílčím výpočtu. Jediný, kdo tehdy zachoval klid a rozvahu, byl pan profesor. Řekl: „Teď si chvilku odpočineme a pak to celý znovu spočítáme, vždyť nejde o život.“ Pro mne ta věta znamenala polití živou vodou. Byl jsem před kolapsem. Po krátké pauze jsme začali znovu. Skončili jsme kolem čtvrté hodiny ránní. Na ten rozhovor při ranní procházce Hradcem nikdy nezapomenu.

Milý Slávku, přeji Ti k Tvým osmdesátinám hlavně pevné zdraví a spokojenost. Díky za tvoji pomoc a rady, které jsem od tebe dostal a věřím, že i v budoucnu ještě dostanu.

František Podzimek

Nejenom u studentů, ale i u nás, v té době odborných asistentů (trio Hanuš, Podzimek ze spřátelené VLA JEP – nyní FVZ, Volenec), vzbuzoval pan profesor patřičný respekt, a to nejen svými od středního věku šedivými vlasy, ale zejména noblesním a seriózním vystupováním, hlubokými odbornými znalostmi a přehledem. Nechci mluvit za kolegy, ale osobně jsem si připadal, že musím ještě na sobě hodně a hodně zapracovat, že je co dohánět. S tímto stavem naší (mojí) mysli souvisí následující epizoda. Na začátku nového tisíciletí, kdy už u kolegů a kamarádů Karla (doc. Volenec) a Fandy (doc. Podzimek) převládá podnikatelský duch a na fakultě se vyskytovali sice rádi, ale jen zřídka, jsme si udrželi jednu výjimečnou tradici. Minimálně jednou ročně, většinou na jaře o víkend, jsme vyráželi na návštěvu k Podzimkovým na Paku (Nová Paka), kde nás vždy čekalo velmi bohaté několikachodové menu, vždy doplněné ke každému chodu vhodnými tekutinami (bylo nám známo, že i v tomto oboru se pan profesor velmi výborně orientuje). Podrobnosti o skladbě menu nebudu uvádět, abych u případných čtenářů nevyvolával zbytečné chutě. Když jsme byli odpoledne po několika přidavcích dezertu a digestivu již poměrně syti a někteří i společensky lehce unaveni (kromě řidiče, který byl vždy spravedlivě určen mezi mnou a Karlem Volencem), nám pan profesor z ničeho nic uprostřed „odborné biofyzikální debaty“ oficiálně nabídl tykání (to oficiálně myslím doslova).

Musím říct, že v ten okamžik bylo naše trio velmi zaskočeno, poctěno a potěšeno zároveň, ale v první chvíli jsme si vzhledem k situaci rozhodně nebyli jisti, co pana profesora k tomuto kroku vedlo. No v každém případě to nejlepší teprve přišlo.

Kolegové, vědomi si toho, že já jsem byl na rozdíl od nich ten, kdo se s naprostou jistotou hned v pondělí ráno s panem profesorem určitě potká, si to začali patřičně užívat. Jakmile jsme na zpáteční cestě vysadili pana profesora před jeho domem, Karel na mě bez okolků vybalil, že je velmi zvědav, jak to v pondělí dopadne, jak to zvládnu a zda si to pan profesor bude vůbec pamatovat. František mi večer ještě zavolal a kupodivu měl stejnou starost. Oba taktéž slíbili, že

mi hned v pondělí večer neopomenou zavolat a budou chtít vědět podrobnosti.

Samozřejmě to dopadlo dobře. I když přiznávám, že moje polohlasné „ahoj Slávku“ při pondělním prvním ranním setkání na chodbě katedry ode mě neznělo moc přesvědčivě, ale odezva byla jednoznačná. Při večerních telefonátech jsem oběma mohl nadšeně potvrdit, že to bylo OK a že to náš pan profesor opravdu myslí vážně a bere nás do týmu se vším

všudy. Velmi rádi na tuto drobnou epizodku s odstupem času a s nostalgickým úsměvem vzpomínáme, nostalgickým zejména proto, že jsme nyní ve stejné věkové kategorii a občas i v podobné situaci jako byl tenkrát pan profesor.

Milý Slávku, přeji Ti k Tvému kulatému jubileu hlavně pevné zdraví a nám všem na biofyzice ještě spoustu dní ve Tvé společnosti. Je mi ctí, že jsem téměř celý svůj profesní život mohl být součástí tohoto týmu.

Josef Hanuš

Významné životní jubileum prof. Jaroslava Květiny

Významné životní jubileum nedávno oslavil profesor RNDr. Jaroslav Květina, DrSc., Dr.h.c., FCMA, a to v dokonalé kondici, s obdivuhodným elánem a v plném pracovním nasazení. Prof. Květina je vynikající farmakolog a klinický farmaceut, mimořádný vědec, skvělý učitel a vzácný člověk, o čemž nás všechny přesvědčuje svým každodenním životem.

Prof. Květina se narodil 19. května 1930. Maturoval v Praze (1949). Studium farmacie zahájil na Lékařské fakultě UK v Praze a dokončil na Masarykově univerzitě v Brně (1953). V roce 1955 na základě úspěšného výběrového řízení nastoupil na místo asistenta Katedry farmakologie Vojenské lékařské akademie v Hradci Králové. V rychlém sledu získal titul kandidáta lékařských věd (1963), habilitoval (1966) a stal se doktorem lékařských věd (1975). Na Katedře farmakologie působil dále i po obnovení Lékařské fakulty UK v Hradci Králové (1958), a to až do roku 1972 (1969–1972 byl jejím přednostou). Na konci šedesátých let již byl uznávanou mezinárodní vědeckou autoritou, mimo jiné i pro unikátní metodiku experimentální perfúze jater a výzkum mechanismů jaterní biotransformace. Tři roky pracoval na prestižním italském Istituto Mario Negri v Miláně a následně jako hostující profesor na Nihon University v Japonsku.

Prof. Květina se zásadním způsobem zasloužil o vznik radiobiologie a klinické farmacie v Československu. V roce 1975 byl jmenován profesorem farmakologie a toxikologie Univerzity Karlovy a v roce 1981, jako jediný farmaceut, se stal akademikem Československé akademie věd. Hlavní zásluhou prof. Květiny je však bezpochyby založení Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové (1969), v letech 1969–1990 byl jejím děkanem. V roce 1985 prof. Květina v Hradci Králové vybudoval samostatný Ústav experimentální biofarmacie ČSAV. Toto unikátní pracoviště vedl jako ředitel až do roku 2007. Od roku 1992 působí prof. Květina na Farmaceutické fakultě Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně jako garant předmětu Humánní farmakologie. Obraz prof. Květiny by nebyl úplný, kdyby nebyla zmíněna jeho práce ve výboru České společnosti pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii ČLS JEP (1985–2010; čtyři desetiletí byl předsedou její Toxikologické sekce) a ve výboru Evropské biofarmaceutické a farmakokinetické společnosti. Čestná členství v těchto společnostech získal v České republice, na Slovenskou a ve Francii.

V posledních dvou dekáдах se prof. Květina věnuje ex-

Prof. Květina na slavnostním zasedání České lékařské akademie v Karolinu (2014)

perimentální gastroenterologii, kde může v preklinických studiích využít jak své mimořádně rozsáhlé znalosti farmakologické, tak i zkušenosti z práce s velkými experimentálními zvířaty. Při této práci je metodickým puristou v tom nejlepší slova smyslu a je tak vzorem pro mnohé.

Prof. Květina za svoje zcela mimořádné dílo získal řadu významných ocenění. Je nositelem desítek čestných medailí našich a evropských univerzit (např. Univerzity Karlovy, Univerzity Komenského, Univerzity v Padově, Wroclawské univerzity). V roce 2000 mu byl udělen doktorát „honoris causa“, ve stejném roce byl jmenován eme-

ritním profesorem Univerzity Karlovy. V roce 2005 byl zvolen členem České lékařské akademie (jako dosud jediný nelékař). V roce 2016 mu byla udělena nejvyšší cena města Hradce Králové (cena dr. Františka Ulricha) za celoživotní dílo a za jeho přínos pro rozvoj regionu. V roce 2017 převzal nejvyšší české vyznamenání v lékařských vědách (cenu J. E. Purkyně) jako dosud jediný nelékař a byl zapsán do síně slávy v pražském Lékařském domě.

Ve všech svých profesních etapách byl prof. Květina vždy v úzkých pracovních i osobních vazbách s naší fakultou a nemocnicí. Je mnohaletým členem vědecké rady naší fakulty, byl školitelem i oponentem disertačních prací, tutorem grantových aplikací i nezištným rádcem (např. v klinické farmácii aj.). S mnoha lidmi na LF i ve FN ho pojí pevné přátelství. Je symbolické, že se nedávno prof. Květina vrátil zpět na Lékařskou fakultu a do Fakultní nemocnice i formálně. V současné době je vědeckým pracovníkem II. interní gastroenterologické kliniky. Hýřící pracovním elánem a nápady, je spoluřešitelem grantu GAČR. Obdivuhodná je i jeho publikační síla, uveřejnil více než 400 původních prací, jeho dosud poslední prvoautorská práce byla uveřejněna v časopise s impaktovým faktorem 2,757 (Květina et al. *Curr Pharm Des* 2017; 23: 1873–1876).

Vážený pane profesore, milý Jaroslave, jménem všech gratulantů, Tvých žáků, spolupracovníků, přátel i jménem našim Ti přejeme vše nejlepší, pevné zdraví, hodně štěstí, pohody, spokojenosti a také mnoho dalších pracovních úspěchů. A také Ti přejeme tu tolik obdivuhodnou pozitivní vnitřní energii a invenci. Věříme, že ještě mnoho let budeme moci profitovat z Tvých znalostí, zkušeností a moudrosti. Ad multos annos!

*prof. Jan Bureš
prof. Jan Libiger*